



Turizm Akademik Dergisi

Tourism Academic Journal

www.turizmakademik.com



Turizm Bölümü Öğrencilerinin Müfredat Bileşenlerine Yönelik İhtiyaçlarının İncelenmesi: Türkiye-Portekiz Karşılaştırması*

Seda ÖZDEMİR AKGÜL^a, Cemal Ersin SİLİK^{**b}, Ahmet UŞAKLI^c

^a Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, KONYA, Türkiye, E-posta: sedaozdemir8@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4482-4119

^b Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, ANKARA, Türkiye, E-posta: cemal.silik@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8662-4188

^c Boğaziçi Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği Bölümü, İSTANBUL, Türkiye, E-posta: ahmet.usakli@boun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7520-8629

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, turizm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçlarının belirlenmesidir. Ayrıca öğrencilerin eğitim yoluyla geliştirdikleri yetkinliklerin, sektördeki mesleki kariyer gelişimlerine etkisi de incelenmiştir. Nitel araştırma tasarımının kullanıldığı bu çalışmada, Gazi Üniversitesi (Türkiye) ve Aveiro Üniversitesi (Portekiz) turizm bölümlerinde öğrenim gören toplam 100 öğrenci ile yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler, NVivo 12 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, her iki üniversite öğrencileri için de “sosyoloji, ekonomi, coğrafya ve işletme” temel disiplin alanlarının, turizm müfredatlarında yer alması gerekli olan öncelikli temel disiplin dalları olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca turizm lisans müfredatlarında uygulamaya yönelik öğretim yaklaşımlarının da benimsenmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm eğitimi, müfredat, Türkiye, Portekiz.

Examining Undergraduate Tourism Students' Needs for Curriculum Components: A Comparison of Turkey and Portugal

Abstract

The main purpose of this study is to investigate the undergraduate tourism students' needs for curriculum components. Additionally, the effects of the competencies acquired through tourism education on students' professional career development were also examined. A qualitative research design was applied in this study and face-to-face interviews were conducted with a total of undergraduate tourism students studying at Gazi University (Turkey) and University of Aveiro (Portugal). The data were analyzed using NVivo 12 software. Content analysis, one of the qualitative research methods, is used in the analysis of the data. The results reveal that “sociology, economics, geography and business” are the primary disciplines that should be included in the curricula of tourism departments as perceived by both university students. Additionally, it has been found that teaching approaches that focus on developing practical skills should also be adopted in the curricula of tourism departments..

Keywords: Tourism education, curriculum, Turkey, Portugal.

JEL CODE: Z32, L83, I23

Makalenin Geçmişi:

Gönderim Tarihi : 02.07.2021

Düzeltilme : 06.09.2021

Kabul : 27.09.2021

Makale Türü : Araştırma Makalesi

Özdemir Akgül, S. & Silik, C. E. & Uşaklı A. (2021). Turizm Bölümü Öğrencilerinin Müfredat Bileşenlerine Yönelik İhtiyaçlarının İncelenmesi: Türkiye-Portekiz Karşılaştırması, Turizm Akademik Dergisi, 8 (2), 131-145.

* Bu çalışmada veri toplama süreci 1 Şubat-30 Mayıs 2018 tarihlerinde tamamlanmış olup, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir.

** Sorumlu yazar e-posta: cemal.silik@hbv.edu.tr

GİRİŞ

Müfredat geliştirmenin temel amacı, öğrenmenin kolaylaştırılması olarak ifade edilebilir. Yükseköğretimde, programların ve müfredatların geliştirilmesine öncülük etmek ve bazı alanlardaki öğrenci performansları ve yetenekleri ile ilgili değerlendirme verileri sağlamak için yeterlilikleri ve standartları kullanma yönünde artış gösteren bir eğilim (Dabbagh & English, 2015; Landmann, 2013; Halpern, 1999) bulunmaktadır. Acedo & Hughes (2014) müfredatın, ders kitaplarındaki vaka çalışmalarından başka, sektörde yer alan paydaşların mevcut ihtiyaçlarına göre tasarlanması ve yeniden yapılandırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle, belirli bir rolü yerine getirmek için özel yeterliliklerin yüksek düzeyde öneme sahip olduğu belirtilmektedir (Porngarm ve ark., 2016). Dolayısıyla eğitim teorisi, turizm eğitimcilerine sadece müfredatın tanımları ve modelleri açısından değil, aynı zamanda müfredat ile sosyal ve ekonomik bağlamı arasındaki ilişkiye dair iç görüler açısından yardımcı olmak için bir dizi teori ve yaklaşım sağlamaktadır (Cooper, 2002).

Müfredat tasarımı yoğun bir süreçtir. Tyler (1949) tarafından geliştirilen Tyler Modeli, turizm ve konaklama literatüründe müfredat planlamasında kullanılan modellerden birisidir. Tyler modelinde, eğitim amaçlarının çıkarılabileceği ana kaynaklar ele alınarak, planlamacılar tarafından kaynakların öğretimsel hedeflere nasıl dönüştürülmesi gerektiği tartışılmaktadır. Müfredat geliştirmeyi rasyonel bir süreç olarak tanımlayan model, müfredat planlama sürecini; eğitim hedefleri, hedeflere ulaştıracak faaliyetler, faaliyetlerin organizasyonu ve faaliyetlerin tamamlanmasına ilişkin değerlendirmeler olarak tanımlamaktadır (Scotland, 2006).

Bu çalışmanın amacı, turizm bölümlerinde öğrenim gören lisans öğrencilerinin müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçlarının değerlendirilmesidir. Ayrıca çalışmada, turizm lisans öğrencilerinin okul yaşantıları boyunca elde ettikleri kazanımların, turizm sektöründeki kariyer gelişimlerine etkileri de incelenmiştir. Turizm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçları, sosyal ve kültürel farklılıklardan da etkilenebilmektedir. Bu durum, farklı ülkeler arasında karşılaştırma yapılarak konunun incelenmesini gerekli kılmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, turizm bölümü lisans öğrencilerinin müfredat bileşenlerine yönelik algılarının karşılaştırmalı olarak incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Sadece Uyar & Zengin (2015) tarafından yapılan çalışmada, turizm eğitimi alan öğrencilerin ders içeriklerine ilişkin görüşleri, Türkiye'deki iki farklı yükseköğretim kurumundan elde edilen sonuçlar ile karşılaştırılmıştır. Bunun dışında, iki farklı ülke öğren-

celerinin karşılaştırıldığı herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Çalışmanın, Akdeniz çanağında yer alan, iki farklı kültüre sahip Türkiye ve Portekiz ülkelerinde karşılaştırmalı olarak yapılması önemi ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye'den Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi öğrencileri ile Portekiz'den ise Aveiro Üniversitesi Turizm Bölümündeki öğrenciler üzerinde bir araştırma yapılmıştır.

Çalışma sonuçları, turizm bölümü öğrencilerinin müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçlarını ortaya koyarak farklı ülkeler arasında karşılaştırma yapma imkânı ile literatüre katkı sağlamaktadır. Ayrıca turizm müfredatının oluşturulması hususunda söz sahibi olan kurum ve kuruluşlara, öğrenci ihtiyaçlarının belirlenmesi noktasında da pratik katkılar sunmaktadır. Çalışmada ilk olarak turizm eğitimi ile ilgili kavramsal bilgiler sunulmuştur. Daha sonra, TEDQUAL sertifikasyon programı ile ilgili temel bilgiler ve literatürde yer alan çalışmalara yer verilmiştir. Türkiye ve Portekiz'den elde edilen veriler analiz edilerek, çalışmanın sonunda sonuç ve öneriler tartışılmıştır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Mevcut turizm eğitimi genel olarak gelenekseldir. Müfredat, program teklifleri, pedagojiler ve öğrenme ortamları yıllar içinde güncellenmiş ve iyileştirilmiş olsa da, yenilikler ve aksamalarla dolu bir dünyada devrim niteliğinde değişiklikler yaşanmamıştır. Çoğu kimse için rahatsız edici olsa da, turizm eğitiminin sürdürülebilirliği için gerekli olan değişiklikler, radikal dönüşümler ve atılımlar gereklidir (Hsu, 2018).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) tarafından (1995) belirlenen kriterler doğrultusunda, bir turizm eğitim sistemi aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurarak rekabet avantajı sağlayabilmektedir (Fayos-Sola, 1997: 13):

- Eğitim sürecinde sunulan beceriler ile talebin gerçek beklenti ve ihtiyaçlarını eşleştirmek (iç ve dış müşteriler),
- Çok erken veya çok geç verilen eğitimin eşit düzeyde olumsuz sonuçlar doğuracağından, turizm eğitim sistemini tam zamanında (yani doğru zamanda) sunmak,
- Sektörün eğitim hedeflerini daha uyumlu hale getirerek, bireysel ve toplu etkinliği garanti etmek,
- Eğitim sistemlerini talep edenleri rasyonel sonuçlar ile tanıştırmak (bu durumda tatmin etme çok zor olacaktır),

- Kaynakların kullanımını optimize ederek maksimum verimliliği garanti etmek,
- Mevcut anormalliklerin giderilmesini ve öğretim programlarının içeriklerinin sürekli güncel tutulmasını sağlayacak düzenli kalite denetimleri yapmak.

Literatürde, turizm programlarındaki kalitenin değerlendirildiği veya kaliteye yönelik akreditasyon sistemlerinin geliştirildiği birtakım çalışmalar yer almaktadır. İlk olarak 1974 yılında, Amerikan Ulusal Rekreasyon Kurumu (US-National Recreation and Park Association) tarafından turizmde eğitim kalitesinin değerlendirildiği çalışmalar yapılmıştır. 1988 yılında, Uluslararası Otel, Restoran ve Kurumsal Eğitim Konseyi (International Council on Hotel, Restaurant and Institutional Education-CHRIE) tarafından turizm eğitime yönelik çeşitli kalite standartları çerçevesinde değerlendirmeler yapılmıştır. 1995 yılında ise Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (United Nations World Tourism Organization-UNWTO) tarafından TEDQUAL sertifikasyon programı geliştirilmiştir. 1997 yılına gelindiğinde, İngiltere Yükseköğretim Kalite Güvence Ajansı (Quality Assurance Agency for Higher Education-England) tarafından turizm programlarına yönelik kalite değerlendirmesi üzerine çalışmalar yapılmıştır (Horng ve ark., 2009: 41). Yapılan çalışmalar arasında, Dünya Turizm Örgütü (1995) tarafından yapılan turizm eğitime yönelik sertifikasyon programı (TEDQUAL) turizm eğitimindeki birçok kalite standartlarını değerlendirme imkânı sağlamıştır.

Turizm mezunları, eleştirel düşünme, problem çözme ve yaşam boyu öğrenme gibi daha yüksek düzeyde yumuşak becerilere ihtiyaç duymaktadır. Bu beceriler çeşitli programların lisansüstü nitelikleri olarak tartışılmış ve dâhil edilmiş olsa da, mevcut dinamik sosyoekonomik, teknolojik, doğal ve politik ortam, bu yetkinlikleri sadece mezunlar için değil turizm profesyonellerinin de tüm seviyeleri için kariyer basamaklarını yukarıya taşıma noktasında önemli hale getirmektedir (Hsu, 2018).

TEDQUAL Sertifikasyon Programı

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü tarafından 1990'lı yıllarda toplam kalite yönetimini turizm eğitime uygulayabilmek, turizm eğitim ve öğretiminde kalite konularıyla ilgili standart sağlayabilmek amacıyla TEDQUAL (Tourism Education Quality) programı geliştirilmiştir (Atef ve ark., 2019). Turizm Eğitim Kalitesi (TEDQUAL) programı, turizm ve otelcilik sektöründe dünya çapındaki tüm akademik kurumlar tarafından erişilebilen ve gönüllü taleplere dayanan bir kalite akreditasyon programıdır (Barbini & Presutti, 2010). Geliştirilen programın amacı, turizm sektörün-

de çalışan profesyonellerin ve işverenlerin ihtiyaçları/beklentileri ile eğitim müfredatlarının, kurumların ve sistemlerin çıktıları arasındaki mevcut boşlukları ortaya koymaktır (Fayos-Sola, 1997: 7). Liu ve ark. (2010) ise TEDQUAL'in amacını, toplam kalite yöntemini kullanarak turizm ve otelcilik sektörünün eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek, eğitim talebi ve arzı arasındaki mevcut ve olası boşluğu azaltmak ve bu amaçla gerekli aksiyonlara öncelik vermek olarak tanımlamaktadır.

TEDQUAL sertifikası, turizm eğitimi ve araştırmalarının kalitesini artırmayı amaçlayan, uluslararası standartlara sahip ve Dünya Turizm Örgütü tarafından sağlanan tek kalite belgesidir. Kalite belgesinin değerlendirme kriterleri arasında, öğretim sisteminin etkinliği, mevcut öğretim sistemi ile turizm sektörü arasındaki uygunluk ve öğretim sistemi için öğrencilerin tanınması yer almaktadır. Değerlendirme kriterleri herhangi bir kuruluş için geçerli olabilmektedir (Shu & Lai, 2016).

Dünya Turizm Örgütü tarafından geliştirilen Turizm Eğitim Kalitesi (TEDQUAL) sertifikasyon programı kapsamında 6 temel kalite standardı ve 3 temel inceleme prosedürü geliştirilmiştir. Bu kalite standartları arasında; işverenler (sektör), öğrenciler, müfredat (pedagojik sistem), fakülte, altyapı ve yönetim yer almaktadır. İnceleme prosedürleri arasında ise; kendi kendine çalışma programı, inceleme ekibi ziyaretleri ve ekip kararı yer almaktadır (Horng ve ark., 2009: 41).

İlgili Araştırmalar

Turizm eğitime yönelik literatürde yer alan müfredat ve kalite çalışmaları incelendiğinde, turizm eğitime ilişkin beklenti ve problemler (Jafari & Ritchie, 1981), uyumlu bir müfredatın oluşturulması, planlanması veya geliştirilmesi (Leiper, 1981; Tribe, 2001; Cooper, 2002; Fidgeon, 2010; Horng ve ark., 2019), müfredatın eğitim felsefesi kapsamında temelinin oluşturulması (Oktadiana & Chon, 2016), turizmde yer alan paydaşların perspektifinden turizm müfredatının oluşturulması (Yusuf ve ark., 2018; Solnet ve ark., 2007), oluşturulan müfredatın sektör ihtiyaçları ile uyumu (Luka & Donina, 2012), turizm programlarında verilen eğitim kalitesinin değerlendirilmesi (Horng ve ark., 2009; Shen ve ark., 2015), turizm eğitimi alan öğrencilerin ders içeriklerine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi (Uyar & Zengin, 2015) ve TEDQUAL sertifikasyonunun turizm eğitim kalitesinin iyileştirilmesine yönelik etkileri (Shu & Lai, 2016; Arnanz & Kaewnuch, 2019; Atef ve ark., 2019) çerçevesinde farklı çalışmaların yapıldığı tespit edilmiştir. Literatürde yer alan bu çalışmalarda gerek turizm müfredatının oluşturulması, planlanması, geliştirilmesi gerekse de turizm eğitiminin kalitesi tartışılmıştır.

Turizm müfredatı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, Leiper (1981) tarafından yapılan turizm eğitime yönelik uygun müfredatın oluşturulması çalışmasında, disiplinler arası bir müfredatın oluşturulmasına yönelik gereklilik vurgulanmaktadır. Ayrıca çalışmada, turizm araştırmaları için ayrı bir disipline ihtiyaç duyulduğu da belirtilmektedir. Turizm müfredatına yönelik yapılan başka bir çalışmada Tribe (2001) tarafından turizm müfredatını tasarlamak için kullanılan metodolojiler sınıflandırılmakta ve değerlendirilmektedir. Çalışmada, turizm müfredatı için üç metodolojik paradigma ele alınmaktadır. Bunlar bilimsel pozitivist, yorumlayıcı ve eleştireldir. Bu çalışmanın analizi, araştırma paradigmatları arasındaki farklılıklara, bunların her birinin müfredat tasarımı için kullanılmasının sonuçlarına ve bilimsel-pozitivist yaklaşımların sınırlamalarına işaret etmektedir. Çalışma sonucunda, sadece bilimsel-pozitivist olan yöntemlerin, anlam ve değerlere dikkat etmemeleri nedeniyle sınırlı bir uygulamaya sahip olabileceğinden müfredat tasarımlarının, tüm araştırma paradigmatlarını dikkate alarak yapılması gerektiği ortaya konulmuştur. Cooper (2002) tarafından yapılan başka bir çalışmada ise, eğitim teorisinin ana konuları bir araya getirilerek üniversite düzeyinde turizm eğitime yönelik bir müfredat çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda, geleceğin turizm sektörüne uygun şekilde eğitilmiş insan gücü sağlamak için üniversite düzeyindeki müfredatta değişikliklere ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir. Özellikle içeriğin güncellenmesi, uygun öğrenme ve öğretme yöntemlerinin kullanılması, eğitimcilerin turizm sektörüne katılmaları, personel eğitime yatırım yapılması gibi hususlarda değişimlere ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir. Fidgeon (2010) ise Büyük Britanyadaki turizm eğitiminin, bilgi-becerileri geliştirme ve öğrencileri turizm sektörünün işgücü ihtiyaçlarını karşılama noktasındaki etkinliği ve hangi programların bu süreci başarıya taşıyacağını incelemiştir. Çalışma sonuçları, turizm müfredatını oluştururken sektör ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulması gerekliliğini göstermektedir. Turizm ve otelcilik müfredatı tasarımında, eğitim felsefesindeki temel düşüncenin ortaya konulduğu çalışmada Oktadiana & Chon (2016), müfredat çerçevesinin eklektik olduğunu ve esasçılık, ilerililik, yeniden yapılanma ve post-modernizm eğitim felsefelerinin bileşimine dayandığını ortaya koymaktadır. Turizmde yer alan paydaşlar açısından müfredat ele alındığında ise Solnet ve ark. (2007) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilere üst düzey sektör deneyimi sunan müfredatın geliştirilmesi önerilmektedir. Müfredat geliştirmede paydaş görüşlerini dikkate alan başka bir çalışmada Yusuf ve ark. (2018), turizm müfredatının oluşturulması noktasında, hükümet, sivil toplum kuruluşları, turizm dernekleri, turizm akademisyenleri ve turizm ticaret birliklerine yönelik paydaş görüşlerini değerlendirmiştir. Çalışma sonuçları, geliştirilecek müfredatın, mesleki ve akade-

mik çevreler arasında uygun bir dengenin kurulmasına dikkat çekmektedir. Müfredat içeriği ile ilgili olarak önerilen derslerin çoğunluğu, turizm gelişmesine yönelik ulusal hükümet politikasının turizm destinasyonları, turizm pazarlaması, turizm sektörü ve turizm kurumlarını içeren dört odağına bağlanabilmektedir. Luka & Donina (2012) tarafından Letonyadaki turizm eğitime yönelik oluşturulan müfredatın sektör ihtiyaçları ile uyumuna ilişkin yapılan çalışmada, mevcut müfredatın, sektörün gereksinimlerine ve öğrenci ihtiyaçlarına karşılık geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada, işverenlerin öğrenci bilgi, beceri ve yeteneklerine ilişkin yapmış oldukları olumlu değerlendirmeler elde edilen sonucu desteklemektedir.

Turizm eğitiminin kalitesine ilişkin çalışmalar incelendiğinde ise Horng ve ark. (2009) tarafından yapılan çalışmada, turizm lisans programlarının kalitesini ölçebilmek için bir araç geliştirilmiş ve deneysel olarak test edilmiştir. Geliştirilen aracın test edilebilmesi için 430 tam zamanlı eğitimciye anket uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, eğitim kalitesini ölçebilmek için altı standart tespit edilmiştir. Bu standartlar; müfredat ve öğretim, fakülte, stratejik planlama, idari yönetim, öğrenci başarıları ve kaynaklardır. Horng ve ark. (2009) tarafından geliştirilen standartlar çerçevesinde, Çin'deki meslek enstitüsü tarafından verilen otelcilik ve turizm programlarının kalitesi Shen ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışmada incelenmiştir. Çalışma sonuçları, Çin'deki otelcilik ve turizm programlarının, kaynakların dağılması, nitelikli eğitimci eksikliği, düşünülmeden büyümeye gidilmesi vb. gibi birçok sorun ve zorluk ile karşı karşıya kaldığını ortaya koymaktadır. Turizm eğitimi alan öğrencilerin ders içeriklerine yönelik görüşlerinin Uyar & Zengin (2015) tarafından değerlendirildiği bir başka çalışmada ise, Bartın ve Harran Üniversitelerindeki turizm eğitime yönelik öğrenci değerlendirmeleri ele alınmıştır. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin değerlendirmeleri sonucunda, mevcut derslerin sektöre hazırlık noktasında yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin mevcut derslerde almış oldukları eğitim ile sektörde karşılaştıkları sorunların birbirini tam olarak karşılamadığını göstermektedir. Ayrıca TEDQUAL sertifikasyonunun turizm eğitim kalitesine yönelik etkileri, Shu & Lai (2016) tarafından Chengdu Polytechnic Turizm Okulu örneğinde incelenmiştir. İlgili çalışmada, sertifikasyon programının turizm okullarının sorunlarını tespit etme, tespit ettikten sonra da sorunları çözebilme noktasında fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Arnanz & Kaewnuch (2019) tarafından Tayland örneğinde yapılan benzer bir çalışmada ise, TEDQUAL gibi turizmdeki uluslararası akreditasyonların, programların performansını arttırmak ve iyileştirmek için bazı yollar gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca Atef ve ark. (2019) tarafından yapılan çalışmada da TEDQUAL sertifikasyon programının turizm eğitime ilişkin öne-

mi vurgulanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar, Shu & Lai (2016) tarafından yapılan çalışma sonuçlarını desteklemektedir.

YÖNTEM

Turizm sektöründe çalışan bireylerin mesleki rolleri ve sorumlulukları gün geçtikçe artmaktadır. Turizm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin, üniversitede almış oldukları eğitim ile lisans müfredatında yer alan bileşenleri mesleki hayatta uygulayabilmeleri mesleki rollerinin gelişiminde oldukça önemlidir. Bu çalışma, turizm lisans müfredatının, Türkiye'den Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi, Portekiz'den ise Aveiro Üniversitesi Turizm Bölümü öğrencileri tarafından nasıl algılandığı temel problemine odaklanmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Gazi Üniversitesi ve Aveiro Üniversitesi'nin turizm bölümlerinde öğrenimine devam eden öğrencilerin turizm müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçlarını incelemektir. Ayrıca öğrencilerin eğitim yoluyla geliştirdikleri yetkinliklerin, sektördeki mesleki kariyer gelişimlerine etkisi de incelenmiştir. Dolayısıyla bu çalışma ile şu araştırma sorusuna yanıt aranmaktadır: *"Turizm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin, turizm lisans müfredatında önemli gördüğü bileşenler nelerdir?"*

Araştırmanın evrenini, Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler ile Aveiro Üniversitesi Turizm Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. 2017-2018 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi bünyesinde yaklaşık 1.600 öğrenci, Aveiro Üniversitesi Turizm Bölümünde ise yaklaşık 300 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 2017-2018 yılında eğitim-öğretim faaliyetlerine devam eden Gazi Üniversitesi'nden 50, Aveiro Üniversitesi'nden ise 50 öğrenci olmak üzere turizm bölümlerinde öğrenim gören toplamda 100 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada, örnekleme yöntemleri arasında basit seçkisiz örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde, evrendeki tüm birimler, örneğe seçilme noktasında eşit ve bağımsız bir şansa sahiptir. Özetle, tüm bireylerin seçilme olasılığı aynıdır ve bir bireyin seçimi diğer bireylerin seçimini etkilememektedir (Büyüköztürk ve ark., 2012: 85).

Verilerin toplanması çerçevesinde, Ichioka (1998) tarafından yapılan çalışmada geliştirilen müfredat bileşenleri soruları kullanılmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenirlik analizleri sonucunda, ölçek ifadelerinin tutarlı ($\alpha=0.95$) olduğu ve ölçeğin uygulanabilir olduğu tespit edilmiştir (Ichioka, 1998: 67). Ölçeğin ilk bölümünde, öğrencilerin demografik ve tanımlayıcı bilgilerine yönelik sorulara yer verilmiştir. Ölçeğin sonraki bölümlerinde ise müfredat bileşenleri ortaya konularak öğrencilerin görüşlerini açıklamaları istenmiştir.

Veriler, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminin bahar yarıyılında (1 Şubat-30 Mayıs 2018) yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmıştır. Veriler, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmanın ana tasarımı olarak uygulanan içerik analizi, Bryman (2012) tarafından bir araştırmacının verileri önceden belirlenmiş kategorilere göre sistematik (Schreier, 2012) ve tekrarlanabilir bir şekilde analiz ettiği bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. İçerik analizi, mesaj özelliklerinin sistematik, objektif, nitel bir analizdir (Neuendorf, 2002: 1) Weber'e (1985) göre içerik analizi, metinden geçerli çıkarımlar yapmak için bir dizi prosedür uygulayan bir araştırma metodolojisidir. Nitel veriler belirli kelimeleri, temaları veya kavramları araştırmak için kullanılan bir araştırma aracıdır. Bu çalışmada ise, kavramların ve temaların varlığı ile sıklığı araştırıldığı için kavramsal içerik analizi tercih edilmiştir. İçeriği analiz etmek için ses kayıtları metne dönüştürülür ve ardından kodlanır. Daha sonra uygulanabilir kodlar benzerliklerine göre kategorize edilerek temalar oluşturulur. Veri toplamak için yapılan yüz yüze görüşmeler, ses kaydına alınmıştır. Görüşme süreleri, ortalama 20-25 dakika arasında değişmektedir. Yüz yüze görüşmeler tamamlandıktan sonra uzman kişiler tarafından kontrol edilerek veriler bilgisayar ortamına yazılı olarak aktarılmıştır. Katılımcıların görüşleri kayıt altına alınırken insanların hareketleri, jestleri ve mimikleri, görsellerle birlikte zamanlama ile senkronize olarak not edilmiştir. Önceden tanımlanmış temalara göre kodlanmaları için NVivo 12 programına veriler yüklenmiştir. Daha sonra temalar ve kodlar iki farklı araştırmacı tarafından incelenmiştir. Geri bildirimleri dikkate alınarak temalar ve kodlar yeniden düzenlenmiştir. Kodlama süreci tamamlandıktan sonra verilerden elde edilen çalışma analizleri yorumlanarak bulgular oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri, 1 Ocak 2020 tarihinden önce toplandığı için etik kurul iznine ihtiyaç duyulmamaktadır. TÜBİTAK Ulakbim TR Dizin kriterleri doğrultusunda çalışmada, 2020 yılı öncesi araştırma verileri kullanıldığı için geriye dönük etik kurul izni gerekmemektedir.

BULGULAR

Müfredat Bileşenlerine İlişkin Bulgular

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi'nden 50, Aveiro Üniversitesi'nden 50 öğrenci olmak üzere turizm bölümlerinde öğrenim gören toplam 100 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öncelikle çalışmada öğrencilerin demografik ve tanımlayıcı bilgilerine ilişkin bulgulara yer verilmiş, sonrasında ise müfredat bileşenlerine (*temel disiplinler, turizm olayının yönü, öğretim yaklaşımları*) ilişkin elde edilen bulgular incelenmiştir. Öğrencilerin demografik ve tanımlayıcı özelliklerine ilişkin elde edilen veriler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik ve Tanımlayıcı Özellikleri

Değişkenler	Aveiro Üniversitesi (n)		Gazi Üniversitesi (n)	
Cinsiyet	Kadın	30	Kadın	32
	Erkek	20	Erkek	18
Bölümü isteyerek tercih etme	Evet	49	Evet	39
	Hayır	1	Hayır	11
Mezuniyet sonrası turizm sektöründe çalışma isteği	Evet	42	Evet	42
	Hayır	8	Hayır	8
TOPLAM	n= 50		n= 50	
GENEL TOPLAM	n= 100			

Tablo 1’de görüldüğü üzere, her iki araştırma örnekleminde kadın öğrencilerin oranı erkek öğrencilerden daha fazladır. Tanımlayıcı değişkenlerden “*bölümü isteyerek tercih etme*” oranına bakıldığında ise her iki örnekleme de çoğunluğun isteyerek turizm bölümünü tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin mezuniyet sonrası turizm sektöründe çalışma isteği ise her iki üniversite de yüksek oranda olup, eşit düzeydedir. Ortaya çıkan durum, bölümü isteyerek tercih eden öğrencilerin sektörde kalma eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır.

Turizm bölümünde öğrenim gören öğrencilerin, müfredatta yer alması önemli görülen disiplinlere ilişkin elde edilen veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilere Göre Turizm Lisans Müfredatında Yer Alması Önemli Olan Temel Disiplinler

Temel Disiplinler	Aveiro Üniversitesi (n)	Gazi Üniversitesi (n)
Sosyoloji	18	28
Ekonomi	13	29
İşletme	14	41
Siyaset/Siyaset Bilimi	8	11
Hukuk	6	24
Coğrafya	15	32
Uluslararası İlişkiler	21	27
Psikoloji	3	30
Antropoloji	4	13
Kentsel Gelişim ve Mühendislik	7	18
Çevre Mühendisliği	5	19

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilere göre turizm lisans müfredatında yer alması önemli olan temel disiplinlerin “*Sosyoloji, Ekonomi, İşletme, Coğrafya, Uluslararası İlişkiler, Psikoloji*” olduğu tespit edilmiştir. Özellikle sosyoloji, coğrafya, işletme ve ekonomi temel disiplinlerinin her iki ülke öğrencileri için de en önemli disiplinler olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, Aveiro Üniversitesinde okuyan öğrencilere göre, “*uluslararası ilişkiler (21 kişi)*” ve “*sosyoloji (18 kişi)*” müfre-

datta bulunması gereken en önemli temel disiplinleri oluştururken, Gazi Üniversitesinde okuyan öğrencilere göre “*işletme (41 kişi)*” ve “*coğrafya (30 kişi)*” müfredatta yer alması gereken önemli temel disiplinlerdir. Aveiro Üniversitesinde en düşük değeri alan temel disiplin “*psikoloji (3 kişi)*” iken, Gazi Üniversitesinde “*siyaset/siyaset bilimi (11 kişi)*” en düşük değere sahip temel disiplin olmuştur.

Turizm lisans müfredatında yer alması önemli olan turizm olayının yönlerine (*sosyo-kültürel, ekonomik, uluslararası, toplum temelli ve hizmet odaklı*) ilişkin iki farklı ülke öğrencilerinin görüşleri Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilere Göre Turizm Lisans Müfredatında Yer Alması Önemli Olan Turizm Olayının Yönleri

Turizm Olayının Yönleri	Aveiro Üniversitesi (n)	Gazi Üniversitesi (n)
<i>Sosyo-kültürel</i>		
■ Çok önemli	30	41
■ Önemli	16	7
■ Ne önemli ne önemli değil	3	2
■ Önemsiz	1	-
<i>Ekonomik</i>		
■ Çok önemli	26	36
■ Önemli	19	10
■ Ne önemli ne önemli değil	4	2
■ Önemsiz	1	2
<i>Uluslararası</i>		
■ Çok önemli	25	39
■ Önemli	23	9
■ Ne önemli ne önemli değil	2	2
■ Önemsiz	-	-
<i>Toplum temelli</i>		
■ Çok önemli	24	36
■ Önemli	19	8
■ Ne önemli ne önemli değil	5	5
■ Önemsiz	2	1
<i>Hizmet odaklı</i>		
■ Çok önemli	28	42
■ Önemli	13	5
■ Ne önemli ne önemli değil	9	3
■ Önemsiz	-	-

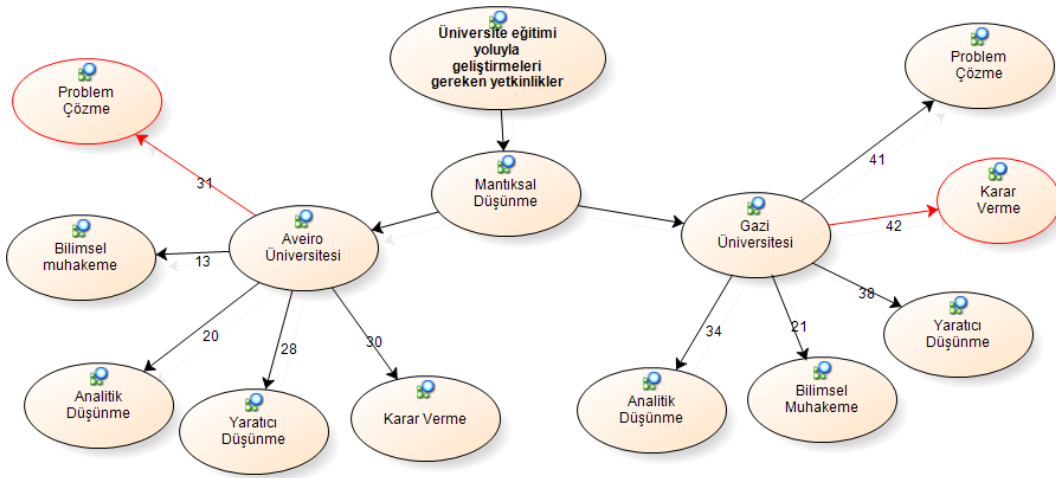
Tablo 3 incelendiğinde, her iki ülke öğrencilerinin turizm olayının yönlerine ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu (*çok önemli veya önemli*) bir tutum içinde olduğu görülmektedir. İki ülke öğrencilerine yönelik kıyaslama yapıldığında, turizm olayının “*hizmet odaklı*” ve “*sosyo-kültürel*” yönünün en yüksek değerleri aldığı belirlenmiştir. Aveiro Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre, turizm lisans müfredatında yer alması önemli olan turizm olayının yönleri sırasıyla şunlardır; *sosyo-kültürel (30 kişi)*, *hizmet odaklı (28 kişi)*, *ekonomik (26 kişi)*, *uluslararası (25 kişi)*, *toplum temelli (24 kişi)*. Gazi Üniversitesinde öğrenim gören

öğrencilere göre ise sırasıyla, *hizmet odaklı* (42 kişi), *sosyo-kültürel* (41 kişi), *uluslararası* (39 kişi), *ekonomik* (36 kişi) ve *toplum temelli* (36 kişi) özellikler ortaya çıkmaktadır. Aveiro Üniversitesinde en düşük değeri turizm oyununun “*toplum temelli*” yönü almış iken, Gazi Üniversitesinde turizm oyununun “*toplum temelli*” ve “*ekonomik*” yönü düşük değerler almıştır. Aveiro Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilere göre turizm oyununun “*sosyo-kültürel* (30 kişi)” ve “*hizmet odaklı* (28 kişi)” yönü daha önemliyken, Gazi Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler için de turizm oyununun “*hizmet odaklı* (42 kişi)” ve “*sosyo-kültürel* (41 kişi)” yönü daha önemli bulunmuştur.

Tablo 4. Öğrencilere Göre Turizm Lisans Müfredatında Yer Alması Önemli Olan Öğretim Yaklaşımları

Öğretim Yaklaşımları	Aveiro Üniversitesi (n)	Gazi Üniversitesi (n)
Örnek Olay İncelemesi	16	24
Alan Araştırması	20	29
Pratik / Uygulama	24	38
Seminer	10	29

Müfredat bileşenlerine ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında, öğrencilere göre turizm lisans müfredatında yer alması önemli olan temel disiplinlerin



Şekil 1. Mantıksal Düşünme Yetkinliğine İlişkin Bulgular

Turizm lisans müfredatlarında yer alması önemli olan öğretim yaklaşımlarına ilişkin her iki ülke öğrencilerinin vermiş oldukları yanıtlar ise Tablo 4'te yer almaktadır. Her iki ülke öğrencilerine göre turizm lisans müfredatında yer alması önemli bulunan öğretim yaklaşımlarından “*örnek olay incelemesi, alan araştırması, pratik/uygulama ve seminer*” önem sırasına göre değerlendirilmiştir. Aveiro Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi öğrencilerine yönelik yapılan karşılaştırmada en yüksek değere sahip olan öğretim yaklaşımının “*pratik/uygulama*” olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç öğrencilerin, turizm müfredatlarında daha çok pratik ve uygulamaya yönelik öğretim yaklaşımlarının benimsenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Aveiro Üniversitesi öğrencilerine göre “*seminer* (10 kişi)” ve “*örnek olay incelemesi* (16 kişi)”, Gazi Üniversitesi öğrencilerine göre ise “*örnek olay incelemesi* (24 kişi)” öğretim yaklaşımları, turizm lisans müfredatı içerisinde diğer öğretim yaklaşımlarına kıyasla daha az önem derecesinde yer alması düşünülen yaklaşımlar olarak görülmektedir.

“*Sosyoloji, Ekonomi, İşletme, Coğrafya, Uluslararası İlişkiler ve Psikoloji*” olduğu, turizm oyununun yönünün “*hizmet odaklı*” olduğu ve öğretim yaklaşımlarından “*pratik/uygulama*” yaklaşımının en yüksek değere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yetkinliklere İlişkin Bulgular

Öğrencilerin üniversite eğitimi yoluyla geliştirmeleri gereken yetkinliklere (*mantıksal düşünme, sosyal etkileşim, kaynak yönetimi ve teknik yetkinlikler*) ilişkin bulgular ele alınmış ve bu yetkinliklerin turizm sektöründeki mesleki kariyer gelişimine etkisi incelenmiştir. Mantıksal düşünme yetkinliğine ilişkin elde edilen bulgular, Şekil 1'de yer almaktadır.

Şekil 1'de, üniversite eğitimi yoluyla geliştirmeleri gereken yetkinlikler kapsamında düşünülen “*mantıksal düşünme*”, Aveiro Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi öğrencilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda karşılaştırılmıştır. Mantıksal düşünme kategorisi kapsamında, “*problem çözme, bilimsel muhakeme, analitik düşünme, yaratıcı düşünme ve karar verme*” alt boyutları oluşturulmuştur. Her iki üniversite öğrencileri için

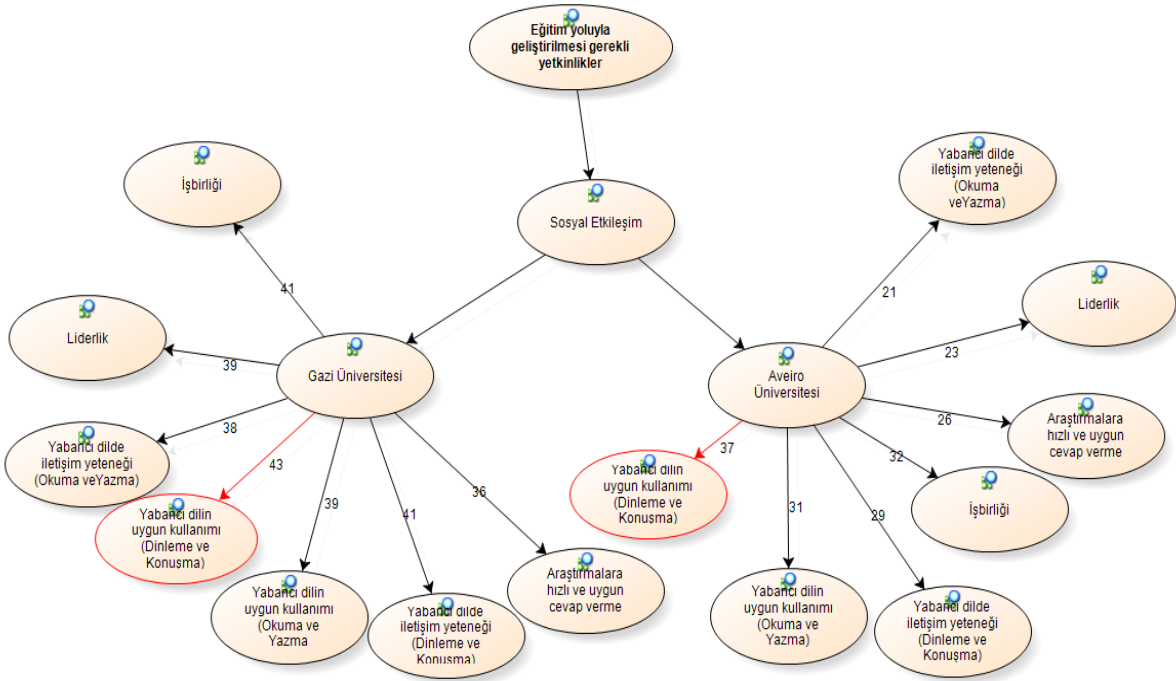
“problem çözme” ve “karar verme” nin yakın değerler aldığı görülmektedir. Gazi Üniversitesinde “karar verme (42 kişi)”, Aveiro Üniversitesinde ise “problem çözme (31 kişi)” en yüksek değere sahip bulunmuştur.

Sosyal etkileşim yetkinliğine ilişkin elde edilen bulgular ise Şekil 2’de yer almaktadır. Sosyal etkileşim kategorisinin altında yer alan alt kategoriler şunlardır: “İşbirliği, liderlik, araştırmalara hızlı ve uygun cevap verme, yabancı dilde iletişim yeteneği (okuma ve yazma), yabancı dilde iletişim yeteneği (dinleme ve konuşma), yabancı dilin uygun kullanımı (okuma ve yazma) ve yabancı dilin uygun kullanımı (dinleme ve konuşma)”. Aveiro Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında, her iki üniversitenin öğrencileri de sosyal etkileşim kategorisinde “yabancı dilin uygun kullanımı (dinleme ve konuşma)” alt boyutuna daha fazla önem vermektedir. Ortaya çıkan bu durum, sektörde öğrencilerin en fazla ihtiyaç duyduğu yetkinliğin, yabancı dili etkili bir biçimde konuşma olduğunu vurgulamaktadır. Gazi Üniversitesinden 43 öğrenci, Aveiro Üniversitesinden ise 37 öğrenci tarafından yabancı dilde dinleme ve konuşma yetkinliği en yüksek düzeyde tutulmuştur.

şamında, Gazi Üniversitesi öğrencilerine göre “hizmetler ve kalite, insan kaynakları ve finans” alt kategorileri eğitim yoluyla geliştirilmesi en yüksek değere sahipken; Aveiro Üniversitesi öğrencilerine göre “hizmetler ve kalite” alt kategorisinde benzer şekilde en yüksek değer tespit edilmiştir. Gazi Üniversitesi öğrencileri tarafından yüksek değer alan üç kategori “insan kaynakları, hizmetler ve kalite, finans” benzer orana sahiptir (42 öğrenci).

Aveiro Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında ise her iki üniversitenin de kaynak yönetimi kategorisinde “hizmetler ve kalite” açısından ele alındığı ve verilen cevapların da bu yönde yüksek olduğu görülmektedir.

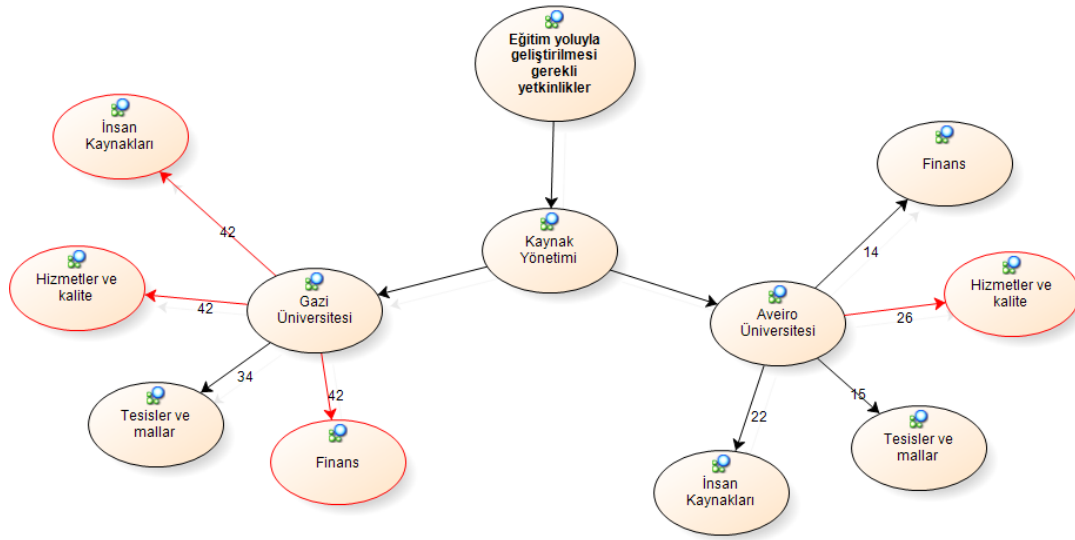
Teknik yetkinliklere ilişkin elde edilen bulgular ise Şekil 4’te yer almaktadır. Şekil 4’e göre üniversite eğitimi yoluyla geliştirmeleri gereken yetkinlikler kapsamında düşünülen teknik yetkinlikler, Aveiro Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi öğrencilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda karşılaştırılmıştır. Teknik yetkinlikler kategorisinde yer alan alt kategoriler şunlardır:



Şekil 2. Sosyal Etkileşim Yetkinliğine İlişkin Bulgular

Kaynak yönetimi yetkinliğine ilişkin elde edilen bulgular Şekil 3’te sunulmuştur. Eğitim yoluyla geliştirilmesi gerekli yetkinlikler kapsamında kaynak yönetimi değerlendirildiğinde, “finans, hizmetler ve kalite, tesisler ve mallar, insan kaynakları” alt kategorileri yer almaktadır (Şekil 3). Kaynak yönetimi yetkinliği kap-

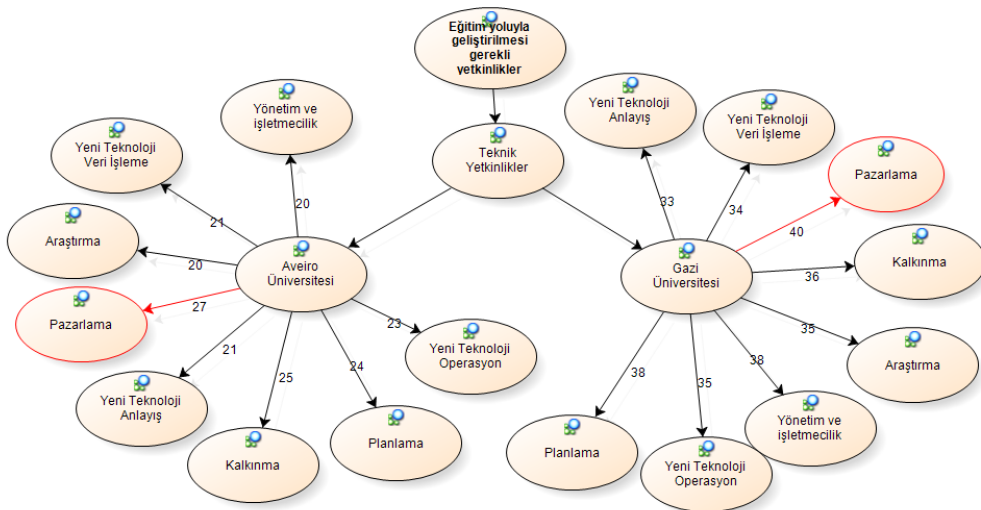
“Araştırma, pazarlama, yönetim ve işletmecilik, planlama, kalkınma, yeni teknoloji anlayış, yeni teknoloji operasyon ve yeni teknoloji veri işleme”. Her iki üniversite öğrencileri için teknik yetkinliklerden “pazarlama”nın en yüksek değeri aldığı görülmektedir. Gazi Üniversitesinde 40 öğrenci, Aveiro Üniversitesinde ise 27



Şekil 3. Kaynak Yönetimi Yetkinliğine İlişkin Bulgular

öğrenci tarafından önemli olduğu ifade edilmiştir. Aveiro Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında ise Aveiro Üniversitesinin öğrencileri tarafından teknik yetkinlikler kategorisinde “araştırma (20 kişi), yönetim ve işletmecilik (20 kişi)” alt boyutlarının en düşük değere sahip olduğu; Gazi Üniversitesinde ise “yeni teknoloji anlayışı (33 kişi) ve yeni teknoloji veri işleme (34 kişi)” alt boyutlarının en düşük değere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu sonuç, her iki ülke öğrencilerinin de müfredatta “pazarlama” alt boyutundaki teknik yeterliliğe daha fazla önem verdiğini göstermektedir.

Müfredat bileşenlerine ilişkin genel bir değerlendirme yapıldığında, mantıksal düşünme kategorisi kapsamında, “problem çözme” ve “karar verme”; sosyal etkileşim kategorisinde, “yabancı dilde dinleme ve konuşma yetkinliği”; kaynak yönetimi kategorisinde “hizmetler ve kalite”; teknik yetkinlik kategorisinde ise “pazarlama” alt boyutlarının öğrenciler tarafından en yüksek değerlere sahip boyutlar olduğu belirlenmiştir.



Şekil 4. Teknik Yetkinliklere İlişkin Bulgular

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçlarının belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada, öğrencilerin eğitim yoluyla geliştirdikleri yetkinliklerin, sektördeki mesleki kariyer gelişimlerine etkisi de incelenmiştir. Araştırma bulguları, öğrencilerin kendi istekleri doğrultusunda, bilinçli bir biçimde bölüm tercihinde bulduklarını ortaya koymaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak, öğrencilerin çoğunluğu, lisans eğitimlerini tamamladıktan sonra sektörde kalmaya devam edeceklerini ifade etmiştir. Bu nedenle, öğrencilerin müfredatta yer alacak derslere ilişkin görüşlerinin alınması önem arz etmektedir. Müfredat bileşenlerine ilişkin bulgular incelendiğinde, her iki ülke öğrencilerinin de turizm lisans müfredatı için “sosyoloji, coğrafya, ekonomi ve işletme” temel disiplin dallarının önemine vurgu yaptığı anlaşılmaktadır. Öğrenciler tarafından, müfredatta özellikle ilgili disiplin dallarıyla ilişkili derslere ağırlık verilmesi gerekliliği ifade edilmiştir. Bununla birlikte her iki ülke öğrencileri tarafından, müfredatta yer alan öğretim yaklaşımlarından özellikle “pratik, uygulamaya dönük” öğretim yaklaşımlarının benimsenmesinin eğitim kalitesini arttıracığı düşünülmektedir. Turizm olayının yönüne ilişkin her iki ülke öğrencilerine yönelik kıyaslama yapıldığında, turizm olayının “hizmet odaklı” ve “sosyo-kültürel” yönünün en yüksek değerleri aldığı görülmektedir.

Öğrencilerin mesleki kariyerlerine katkı sağlayabilmesi bakımından yetkinliklere (*mantıksal düşünme, sosyal etkileşim, kaynak yönetimi ve teknik yetkinlikler*) ilişkin de çeşitli bulgular tespit edilmiştir. Her iki ülke öğrencileri tarafından eğitim yoluyla geliştirilmesi gereken yetkinlikler arasında özellikle yabancı dilde dinleme ve konuşmanın en önemli yetkinlik olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar, yabancı dilin mesleki kariyer gelişiminde en öncelikli konu olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla turizm lisans programları için müfredat düzenlemesi yapılırken yabancı dilde dinleme ve konuşma yetkinliğini kazandıracak birtakım derslerin ön planda tutulması gerekmektedir. Baykal & Şahin (2015) tarafından yapılan çalışmada da yabancı dil derslerinin yetersiz olduğu sonuçlarına varılmıştır. Bu noktadan hareketle, turizm eğitimi veren kurumlara zorunlu hazırlık programı getirilerek yabancı dilin daha etkin bir biçimde öğretilmesi sağlanabilmelidir. Ayrıca İngiltere'nin dışında farklı yabancı dil eğitimleri de verilebilmelidir. Böylece sektörün beklentilerini karşılayacak nitelikli personeller yetiştirilmiş olacaktır. Türkeri'nin (2014) yapmış olduğu çalışmada da turizm talebini arttırmak için ülkeye gelen turistlerle iletişime geçebilen, yabancı dil bilen personellerin yetiştirilmesi ve ayrıca turizm eğitim programlarında zorunlu hazırlık programı sayesinde öğrencilerin dil gelişimleri sağlanması gibi ortaya çıkan sonuçlar, mevcut çalışmayı

destekler niteliktedir. Yabancı dil hazırlık gerekliliği, Erdoğan & Yıldırım'ın (2011) yapmış olduğu çalışma sonuçlarında da görülmüştür.

Öğrencilerin üniversite eğitimi yoluyla gelişmeleri gereken yetkinliklerden “mantıksal düşünme” kapsamında araştırma sonuçları her iki üniversite öğrencileri için “*problem çözme*” ve “*karar vermenin*” öncelikli önem derecesine sahip yetkinlikler olduğunu ortaya koymaktadır. Mantıksal ve analitik düşünmenin müfredat programlarında yer alması sayesinde, turizm bölümlerinde okuyan öğrencilerin mezun olduktan sonra çalıştıkları yerlerde etkin ve verimli olabilmeleri açısından faydaları olacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle turizm eğitim kalitesinin artırılması için müfredatların daha çok öğrencilerin mantıksal ve analitik düşünme yetkinliklerini kazandıracak doğrultuda oluşturulması gereklidir. Böylece gelecekte çeşitli pozisyonlarda görev alacak mezunlara, problem çözme ve karar verme yetkinliklerinin kazandırılması ile sektöre nitelikli bireyler yetiştirilmesi sağlanmış olacaktır. Demirkol & Pelit (2002) tarafından yapılan çalışmada da benzer öneriler ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda turizm programları analitik olarak düşünebilen, gelecekte çeşitli kurumlarda çalışacak yöneticiler yetiştirebilmek açısından müfredatlarını geliştirmeli ve genişletmelidir. Bu müfredatların düzenlenmesinde sektör görüşü alınmalı, uygulamaya yönelik eğitime uygun müfredat geliştirilmesi ve yabancı dil derslerinin zorunlu olması gerekmektedir (Polat Üzümcü & Alyakut, 2017).

Eğitim yoluyla geliştirilmesi gerekli yetkinlikler kapsamında kaynak yönetimi yetkinliği araştırma sonuçlarına göre her iki üniversite öğrencileri açısından kıyaslama yapıldığında öğrencilerin özellikle “*hizmetler*” ve “*kalite*” yetkinliklerine en çok önem verdikleri görülmektedir. Dolayısıyla, turizm eğitimi veren programlar, hizmet kalitesini arttıracak yetkinlikleri sağlayacak nitelikte olmalıdır. Şahin (2011) tarafından yürütülen çalışmada da bu hususu destekleyecek sonuçlar elde edilmiştir. Üniversitelerdeki turizm eğitimi ve hizmet kalitesinin incelendiği çalışmada, öğrencilerin almış oldukları eğitim ile ilgili tatmin düzeylerinin oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, turizmdeki eğitim kalitesinin artırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Turizm eğitim kalitesinin belirlenmesinde; programlarda yer alan müfredatların uygunluğu, öğrencilerin beklentileri ve mezun olduktan sonra sektörün beklentileri açısından önemli bir etkidir. Yeni bir müfredat oluşturulurken ya da hâlihazırda var olan müfredat geliştirilirken şu sorulara cevap aranması gerekmektedir:

- Programlarda yer alan müfredat, günümüz koşullarına uygun mu ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda sürekli geliştiriliyor mu?
- Müfredatlar öğrencileri mesleki ve profesyonel iş hayatına hazırlayacak nitelikte mi?
- Müfredatlar nitelikli iş gücü yetiştirme konusunda turizm eğitimi açısından yeterli mi?

Turizm eğitim kalitesinin artırılması için bu cevaplar doğrultusunda öğrencilerin ve sektörün beklentileri dikkate alınarak müfredatlar geliştirilmeli ve iyileştirilmelidir. Müfredatları oluşturacak farklı üniversitelerden ve turizm sektöründe yer alan paydaşlardan komisyonlar oluşturularak, beklentilere göre revize edilmelidir. Yabancı dil eğitimine özellikle önem verilmelidir.

Gelecekte benzer bir çalışma yapmayı planlayan araştırmacılar, Türkiye'deki farklı yükseköğretim kurumları arasındaki müfredat farklılıklarını inceleyebilir. Yükseköğretim kurumları arasındaki müfredat farklılıklarını araştırabilir. Turizm bölümlerindeki mevcut müfredatın, sektördeki paydaşlara göre değerlendirilmesi ile müfredata yönelik sektör görüşlerini tartışabilir.

Teorik Katkılar

Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, turizm bölümü lisans öğrencilerinin müfredat bileşenlerine yönelik algılarının karşılaştırmalı olarak incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Sadece Uyar & Zengin (2015) tarafından yapılan çalışmada, turizm eğitimi alan öğrencilerin ders içeriklerine ilişkin görüşleri, Türkiye'deki iki farklı yükseköğretim kurumundan elde edilen sonuçlar ile karşılaştırılmıştır. Çalışma sonuçları, turizm bölümü öğrencilerinin müfredat bileşenlerine yönelik ihtiyaçlarını ortaya koyarak farklı ülkeler arasında karşılaştırma yapma imkânı ile literatüre katkı sağlamaktadır.

Pratik Katkılar

Bu araştırma, üniversitelerde turizm programlarının müfredatlarının öğrenci beklentilerine ve sektör koşullarına uygun olarak tasarlanmasının, turizm eğitim kalitesini arttıracığı sonucuna varmaktadır. Turizm müfredatının oluşturulması hususunda söz sahibi olan kurum ve kuruluşlara, öğrenci ihtiyaçlarının belirlenmesi noktasında da pratik katkılar sunmaktadır. Örneğin turizm eğitim kalitesini arttırmak için, üniversiteler müfredatlarını hizmet odaklı bakış açısı ve öğrenci ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlamalıdır. Ayrıca turizm öğrencilerinin mezun olduktan sonra daha iyi hizmet performansı sağlayabilmeleri için üniversitelerin turizm programlarında zorunlu hazırlık programları getirilerek yabancı dil gelişmelerine katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acedo, C. & Hughes, C. (2014). Principles for learning and competences in the 21st century curriculum, *Prospect*, 44, 503-525.
- Arnanz, J. & Kaewnuch, K. (2019). Accreditation in tourism and hospitality undergraduate education in the asean context: the case of thailand from the tedqual perspective, *The Journal of Social Sciences Research*, 5 (2), 275-283.
- Atef, T. M., Hamza, G. M. & Al-Balushi, M. (2019). A road map to unwto. tedqual certification a processual approach, *Journal of Association of Arab Universities for Tourism and Hospitality (JAAUTH)*, 17 (1), 51-68.
- Barbini, F. M. & Presutti, M. (2010). The TEDQual certification, quality management at the faculty of economics-Rimini, *AlmaTourism*, 1, 54-57.
- Baykal, D., & Şahin, E. (2015). Türkiye'de Turizm Eğitimi Veren Meslek Yüksekokullarının Ders Programlarına İlişkin Bir İçerik Analizi. *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 19-32.
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.
- Cooper, C. (2002). Curriculum planning for tourism education, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 2 (1), 19-39.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dabbagh, N. & English, M. (2015). Using student self-ratings to assess the alignment of instructional design competencies and courses in a graduate program, *TechTrends*, 59, 22-31.
- Demirkol, Ş., & Pelit, E. (2002). Türkiye'deki turizm eğitim sistemi ve Avrupa Birliği sürecinde olası gelişmeler. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 125-146.
- Erdoğan, A., & Yıldırım, Y. (2014). Türkiye'de lisans düzeyinde verilen turizm eğitimi üzerine genel bir değerlendirme: geleceğe yönelik öneriler ve bir ders programı önerisi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 3(2), 16-26.
- Fayos-Sola, E. (1997). *An Introduction to TEDQUAL A Methodology for Quality in Tourism Education and Training*. Madrid: World Tourism Organization.
- Fidgeon, P. R. (2010). Tourism education and curriculum design: a time for consolidation and review?, *Tourism Management*, 31, 699-723.
- Halpern, D. F. (1999). Teaching for critical thinking: Helping college students develop the skills and dispositions of a critical thinker, *Journal Directions for Teaching and Learning*, 80, 699-74.
- Hornig, J. S., Hsu, H. & Tsai, C. Y. (2019). Learning corporate ethics and social responsibility: developing an influential curriculum for undergraduate tourism and hospitality students, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 24, 100-109.
- Hornig, J. S., Teng, C. C. & Baum, T. (2009). Evaluating the quality of undergraduate hospitality, tourism and leisure programmes, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 8 (1), 37-54.
- Hsu, C. H. C. (2018). Tourism education on and beyond the horizon, *Tourism Management Perspectives*, 25, 181-183.
- Ichioka, H. N. (1998). *An Exploratory Study to Identify and Describe the Need for An Undergraduate Tourism Curriculum in Japan*. (Unpublished Doctorate Dissertation), Faculty of The School of Education and Human Development of The George Washington University.
- Jafari, J. & Ritchie, B. (1981). Toward a framework for tourism education problems and prospects, *Annals of Tourism Research*, 8 (1), 13-34.
- Landmann, M. (2013). Development of a scale to assess the demand of specific competences in teachers after graduation from university, *European Journal of Teacher Education*, 36 (4), 413-427.
- Leiper, N. (1981). Toward a cohesive curriculum in tourism the case for a distinct discipline, *Annals of Tourism Research*, 8 (1), 69-84.
- Liu, Y. A., Tsai, C. T., Hornig, J. S. & Lee, M. H. (2010). An initial inquiry of program evaluation framework for tourism higher education in Taiwan, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, 10 (1), 1-21.
- Luka, I. & Donina, A. (2012). Challenges of tourism education: conformity of tourism curriculum to business needs, *Academica Turistica*, 5 (1), 85-101.
- Neuendorf, K. (2002). *The Content Analysis Guidebook*. California: Sage Publications Inc.
- Oktadiana, H. & Chon, K. (2016). Educational philosophy: grounding the tourism curriculum, *Annals of Tourism Research*, 57, 234-278.
- Polat Üzümcü, T., & Alyakut, Ö. (2017). Turizm Eğitimcileri Perspektifinden Turizm Eğitimi. *Journal of International Social Research*, 10(51).
- Porngrarm, V., Kageeporn, W., Koraklod, K. & Pansiri, P. (2016). Competency assessment for branding programs development in Thailand's higher education, *Social and Behavioral Sciences*, 228, 402-406.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative Content Analysis In Practice*. London: SAGE.

Scotland, M. (2006). Higher education program curricula models in tourism and hospitality education: a review of the literature, *ERIC-Institute of Education Sciences*, Online Submission, 801-808.

Shen, H., Luo, J. M. & Lam, C. F. (2015). Evaluating the quality of hospitality and tourism education in vocational institute in China, *International Journal of Marketing Studies*, 7 (3), 12-18.

Shu, L. & Lai, B. (2016). The Effect on Teaching Quality Improvement of China's Tourism Higher Vocational Education from the UNWTO TedQual Certification-Take the Tourism School of Chengdu Polytechnic as an Example, *2nd International Conference on Education Science and Human Development (ESHD 2016)*, 12-13 November, Changsha, China.

Solnet, D., Robinson, R. & Cooper, C. (2007). An industry partnerships approach to tourism education, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 6 (1), 66-70.

Şahin, G. G. (2011). Üniversite düzeyinde turizm eğitiminde hizmet kalitesi beklenti ve algısına yönelik Ankara'da bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 49-65.

Tribe, J. (2001). Research paradigms and the tourism curriculum, *Journal of Travel Research*, 39, 442-448.

Türkeri, İ. (2014). Yükseköğretim düzeyinde turizm eğitiminin özel nitelikli sorunları ve çözüm önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 1-14.

Tyler, R. (1949). *Basic Principles of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

United Nations World Tourism Organization (UNWTO), (1995). *Educating The Educators in Tourism*. Madrid: Instituto de Turismo, Empresa y Sociedad y Universidad Politecnica de Valencia.

Uyar, H. & Zengin, B. (2015). Bartın ve Harran üniversitelerinde turizm eğitimi alan öğrencilerin ders içeriklerine dair görüşlerinin değerlendirilmesi, *The Journal of Academic Social Science (ASOS Journal)*, 3 (10), 579-592.

Weber, R. P. (1985). *Basic Content Analysis*. Beverly Hills: SAGE Publications.

Yusuf, M., Samsura, D. A. A. & Yuwono, P. S. H. (2018). Toward a framework for an undergraduate academic tourism curriculum in Indonesian universities: some perspectives from stakeholders, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 22, 63-74.

Destek Bilgisi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynı ya da nakdi bir yardım/destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Etik Onayı: Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini yazarlar beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde, Turizm Akademik Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları doğrultusunda çalışmaya dâhil olmuştur.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışmada veri toplama süreci 2017-2018 eğitim-öğretim döneminin bahar yarısında (1 Şubat-30 Mayıs 2018) tamamlanmış olup, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı TR Dizin Etik Kurul Kriterleri 1 Ocak 2020 tarihinde ilan edilmiştir. İlgili durum, çalışmanın yöntem bölümünde belirtilmiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, üç yazarın katkısı ile hazırlanmıştır. Her yazar eşit oranda katkı sağlamıştır. Katkı oranları;

1. Yazar = 33,33%

2. Yazar = 33,33%

3. Yazar = 33,33%

Extensive Summary

Examining Undergraduate Tourism Students' Needs for Curriculum Components: A Comparison of Turkey and Portugal

Seda ÖZDEMİR AKGÜL, Cemal Ersin SİLİK*, Ahmet UŞAKLI

INTRODUCTION

The main purpose of curriculum development can be expressed as facilitating learning. There is an increasing trend in higher education to use qualifications and standards to lead the development of programs and curricula and to provide assessment data on student performance and abilities in some fields (Dabbagh & English, 2015; Landmann, 2013; Halpern, 1999). Acedo and Hughes (2014) reveal that the curriculum should be designed and restructured according to the current needs of the stakeholders in the industry, apart from the case studies in the textbooks.

Curriculum design is an intensive process. The Tyler Model (developed by Tyler in 1949) is one of the most important models used in curriculum planning in tourism and hospitality literature. In the Tyler model, by considering the main sources from which educational objectives can be derived, it is discussed how the planners should transform the sources into instructional objectives. The model describes curriculum development as a rational process. The curriculum planning process is the evaluation of educational objectives, activities to achieve objectives, organization of activities, and completion of activities (Scotland, 2006).

The main purpose of this study is to investigate undergraduate tourism students' needs for curriculum components. Additionally, the effects of the competencies acquired through tourism education on students' professional career development were also examined. The needs of students studying in tourism departments for curriculum components can also be affected by social and cultural differences. For this reason, it is important to examine the issue by making comparisons between different countries. It is important to note that the study is carried out comparatively in the countries of Turkey and Portugal, which are located in the Mediterranean region and have two different cultures. The results of the study contribute to the literature with the opportunity to make comparisons between different countries by revealing the needs of the students of the tourism department for the curriculum components.

METHOD

The main purpose of this study is to investigate undergraduate tourism students' needs for curriculum components. In the study, tourism department students studying at Gazi University from Turkey and Aveiro University from Portugal were selected as samples. The research seeks to answer the following research question:

“What are the components that the students of the tourism department attach importance to in the undergraduate curriculum?”

The population of the research consists of Gazi University Tourism Faculty students and Aveiro University Tourism Department students. The sample of the research consists of a total of 100 students studying in tourism departments (50 students from Gazi University and 50 students from Aveiro University in the 2017-2018 academic year). Curriculum components questions developed by Ichioka (1998) were used to collect data. As a result of the validity and reliability analyzes, it was determined that the scale expressions were consistent ($\alpha=0.95$) and the scale was applicable (Ichioka, 1998: 67). In the first part of the scale, questions about the demographic and descriptive information of the students were included. In the next parts of the scale, the curriculum components were revealed and the students were asked to explain their opinions.

A qualitative research design was applied in this study and face-to-face interviews were conducted with a total of undergraduate tourism students studying at Gazi University (Turkey) and the University of Aveiro (Portugal). The data were analyzed using NVivo 12 software.

RESULTS

The results reveal that “*sociology, economics, geography, and business*” are the primary disciplines that should be included in the curricula of tourism departments as perceived by both university students. Additionally, it has been found that teaching approaches that focus on developing practical skills should also be adopted in the curricula of tourism departments.

According to the students of both countries, “case study, field research, practice, and seminar”, which is one of the teaching approaches that are important to be included in the tourism undergraduate curriculum, were evaluated in order of importance. In the comparison made for the students of Aveiro University and Gazi University, it was determined that the teaching approach with the highest value was “practice”. This result reveals that students should adopt

* Corresponding author at: Ankara Hacı Bayram Veli University, Faculty of Tourism. E-posta: cemal.silik@hbv.edu.tr

more practice-oriented teaching approaches in tourism curricula. The answers given by the students of both countries regarding the teaching approaches that are important to be included in the tourism undergraduate curriculum are given in Table 1.

Table 1. Teaching Approaches

Teaching Approaches	Aveiro University (n)	Gazi University (n)
Case Study	16	24
Field Research	20	29
Practice	24	38
Seminar	10	29

Students of both universities give more importance to the “appropriate use of foreign language (listening and speaking)” sub-dimension in the social interaction category. This situation highlights that the most needed competence of students in the sector is speaking a foreign language effectively.

CONCLUSION

The research findings reveal that students make a conscious choice of the department in line with their own wishes. As a natural consequence of this, the majority of the students stated that they will continue to stay in the sector after completing their undergraduate education. For this reason, it is important to get the opinions of the students about the courses that will be included in the curriculum.

The results of the study contribute to the literature with the opportunity to make comparisons between different countries by revealing the needs of the students of the tourism department for the curriculum components.

This research concludes that designing the curricula of tourism programs at universities in line with student expectations and industry conditions will increase the quality of tourism education. It also provides practical contributions to the institutions and organizations that are stakeholders in the creation of the tourism curriculum in terms of determining student needs. For example, to increase the quality of tourism education, universities should design their curricula in line with the service-oriented perspective and the student needs.

Future researchers can examine the curricular differences between different higher education institutions in Turkey. Sector views on the curriculum can also be discussed by evaluating the current curriculum in tourism departments according to the stakeholders in the industry.

